

Carte publicată cu acordul și prin bunăvoința Editurii Junimea.

Copyright © 2016 Editura ACT și Politon pentru prezenta ediție românească.

Editura ACT și Politon

Str. Înclinată, nr. 129, Sector 5, București, România, C.P. 050202.

tel: 0723 150 590, e-mail: office@actsipoliton.ro

www.ACTsiPoliton.ro | www.blog.ACTsiPoliton.ro

Traducător: Ștefan Avădanei și Alexandru Pascu

Redactor: Georgian Toader

Tehnoredactor: Teodora Vlădescu

Corector: Carla Francesca Schoppel

Coperta: Marian Iordache

Editor: Georgian Toader

Copyright Manager: Andrei Popa

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României

THOREAU, HENRY DAVID

WALDEN SAU VIAȚA ÎN PĂDURE / Henry David Thoreau; trad.:

Ștefan Avădanei și Alexandru Pascu. - București : Act și Politon, 2015

ISBN 978-606-8637-15-0

I. Avădanei, Ștefan (trad.)

II. Pascu, Alexandru (trad.)

821.111(73)-94=135.1

AVERTISMENT: Distribuirea, copierea sau piratarea în orice fel a acestei cărți nu este pedepsită numai prin lege, dar contravine și tuturor normelor și principiilor etice și sănătoase pe care un astfel de titlu le promovează. Ce fel de efect va avea energia pe care vreți să o transmiteți mai departe, dacă aceasta vine prin furt, ilegalitate și lipsă de respect față de autor și față de toți cei care au contribuit la crearea acestei cărți, astfel ca ea să ajungă la dumneavoastră? Împărtășiți cu ceilalți informațiile importante, valorile și lecțiile pe care le-ați aflat din acest material, într-un mod corect și responsabil.

Henry David Thoreau

1854

CUPRINS

Walden

sau Viața în pădure

Traducere:

Ștefan Avădanei și Alexandru Pascu

 ACT și Politon

2016

CUPRINS

ECONOMIE	9
UNDE TRĂIAM ȘI PENTRU CE TRĂIAM	89
CITITUL	107
SUNETE	119
SINGURĂTATE	137
OASPEȚI	149
LANUL DE FASOLE	165
SATUL	179
LACURILE	185
FERMA BAKER	213
LEGI SUPERIOARE	223
VECINI SĂLBATICI	237
ÎNCĂLZIREA CASEI	253
LOCUITORI DE ODINIOARĂ ȘI OASPEȚI DE IARNĂ	271
ANIMALE DE IARNĂ	287
LACUL IARNA	299
PRIMĂVARA	315
CONCLUZIE	337

ECONOMIE

Când am scris paginile sau, mai bine, zis volumul ce urmează, trăiam singur, în pădure, la o milă depărtare de orice vecin, într-o casă pe care mi-o construiseam singur, pe malul lacului Walden, în Concord, Massachusetts, și-mi câștigam existența doar prin munca mâinilor mele. Am stat acolo doi ani și două luni. În prezent, rătăcesc din nou prin societatea civilizată.

Nu mi-aș impune problemele personale atenției cititorilor dacă nu aș fi fost insistent întrebare de concetățeni despre modul meu de viață, întrebări pe care unii le-ar putea numi impertinente, deși mie nu mi se pare așa, ci, având în vedere împrejurările respective, foarte firești și pertinente. Unii m-au întrebat ce mâncam; alții, dacă nu mă simțeam singur; dacă nu-mi era frică și așa mai departe. Alții erau curioși să afle ce parte din venitul meu o foloseam în scopuri caritabile; iar alții, cu familii mari, câți copii sărmani întrețineam. Mă voi scuza, prin urmare, față de acei cititori care nu simt un deosebit interes față de persoana mea, angajându-mă să răspund la câteva dintre aceste întrebări în cartea de față. În cele mai multe cărți, *eul*, sau persoana întâi, este omis; aici va fi păstrat; raportat la egocentrism, aceasta este principala diferență. De obicei, nu ne amintim că, de fapt, persoana întâi este cea care vorbește întotdeauna. N-aș vorbi atât de mult despre mine dacă ar fi altcineva

pe care să-l cunosc la fel de bine. Din nefericire, sunt limitat la această temă de îngustimea experienței mele. Mai mult, în ceea ce mă privește, cer oricărui scriitor, în primul rând, o relatare simplă și sinceră a propriei vieți, și nu ceva ce doar a auzit despre viețile altor oameni; o relatare cam de felul celei pe care ar trimite-o rudelor sale dintr-o țară îndepărtată; fiindcă, dacă a trăit sincer, asta trebuie, după mine, să se fi întâmplat într-o țară îndepărtată. Probabil că aceste pagini se adresează mai ales studenților săraci. Cât despre restul cititorilor mei, vor accepta pasajele care îi privesc. Am încredere că nimeni nu va întinde tivurile hainei îmbrăcând-o, când ea îi poate servi foarte bine celui căruia i se potrivește.

Aș ține să spun ceva nu atât despre chinezi și locuitorii insulelor Sandwich, cât despre voi, cei care citiți aceste pagini, despre care se spune că locuiți în Noua Anglie; ceva despre condiția voastră, mai ales despre condiția voastră exterioară sau împrejurările din această lume, din acest oraș, sau ce o fi, dacă e necesar ca ea să fie așa de proastă cum este, dacă poate sau nu să fie îmbunătățită. Am călătorit foarte mult prin Concord; și peste tot, în magazine, în birouri și pe ogoare, mi s-a părut că locuitorii fac penitență într-o mie de feluri demne de atenție. Ceea ce am auzit despre brahmanii care stau expuși la patru focuri și se uită drept la soare; sau atârnă suspendați cu capetele în jos deasupra flăcărilor; sau se uită peste umăr la cer „până când le este imposibil să-și reia poziția firească în timp ce, din cauza răsucirii gâtului, nu le poate trece spre stomac nimic altceva decât lichide”; sau trăiesc înlănțuiți pe viață la rădăcina unui copac; sau măsoară, asemenea omizilor, întinderea vastelor imperii cu trupurile lor; sau stau într-un picior pe vârfuri de stâlpi – chiar aceste forme de penitență conștientă, nu cred că sunt mai de necrezut și mai uluitoare decât

scenele la care asist zilnic. Cele douăsprezece munci ale lui Hercule sunt fleacuri pe lângă cele la care se supun vecinii mei; căci ele erau numai douăsprezece și aveau un sfârșit: dar n-am văzut niciodată ca acești oameni să fi ucis sau capturat vreun monstru sau să fi terminat vreo muncă. Ei n-au niciun prieten lolaus care să ardă cu un fier înroșit rădăcina capului hidrei, ci, de îndată ce un cap este sfărâmat, țâșnesc alte două în loc.

Văd tineri, concetățeni de-ai mei, a căror nenorocire este că au moștenit ferme, case, grajduri, vite și unelte; căci toate acestea se dobândesc mai ușor decât se scapă de ele. Era mai bine dacă se nășteau în câmp deschis și erau alăptați de o lupoaică fiindcă ar fi putut vedea cu ochi mai limpezi în ce ținuturi sunt chemați să muncească. Cine i-a făcut robi ai pământului? De ce să înghită cele douăzeci și cinci de hectare, când omul este condamnat să-și înghită numai amarul? De ce să înceapă a-și săpa mormintele de îndată ce se nasc? Au de trăit o viață de om ca să împingă toate aceste lucruri în fața lor și să se descurce cum pot mai bine. Câte sărmane suflete nemuritoare n-am văzut, aproape dărâmate și strivite sub povara ei, coborând târâș pe drumul vieții, împingând în fața lor o șură de douăzeci de metri pe zece cu grajdurile augeene niciodată curățate și patruzeci de hectare de pământ, ogor, fâneață, pășune și pădure! Cei fără nimic, care nu se luptă cu astfel de obligații inutile, moștenite, își găsesc destul de muncă subjugând și cultivând câțiva metri pătrați de carne.

Dar, muncind, oamenii fac o greșală. Cea mai bună parte din om este curând arată în pământ, drept îngrășământ. Printr-o pretinsă soartă, numită în mod obișnuit necesitate, ei sunt folosiți, așa cum se arată într-o veche carte, pentru a aduna comori pe care le vor degrada moliile și rugina și pe

care hoții le vor fura. Aceasta este o viață de nătâng, după cum vor afla când ajung la sfârșitul ei, dacă nu cumva mai înainte. Se spune că Deucalion și Pyra au creat oamenii aruncând pietre în urmă:

*Inde genus durum sumus, experiensque laborum,
Et documenta damus quâ simus origine nati.*

Sau, așa cum o versifică Roleigh în maniera lui sonoră:

„De asta suntem cu inima împietrită, îndurând dureri și griji,
Știind că trupurile noastre sunt din piatră.”

Aici s-a ajuns, printr-o supunere oarbă la un oracol fals, aruncând pietre peste cap și nevăzând unde cad.

Din cauza ignoranței și a greșelii, cei mai mulți oameni, chiar și în această țară comparativ liberă, sunt atât de ocupați cu pretinsele griji și muncile inutile de grele ale vieții, încât roadele sale cele mai bune nu pot fi culese de ei. Degetele lor, din cauza trudei excesive, sunt prea neîndemânatică și tremură prea mult. De fapt, muncitorul nu are răgaz pentru o adevărată integritate de zi cu zi; el nu-și poate permite să întrețină cele mai omenești relații cu oamenii, căci munca lui nu ar mai fi apreciată pe piață. El nu are timp să fie altceva decât o mașină. Cum poate să-și amintească bine propria ignoranță – pe care creșterea sa o necesită – cel care trebuie să-și folosească atât de des cunoștințele? Ar trebui să-l hrănim și să-l îmbrăcăm uneori gratis și să-l încurajăm cu vorbele noastre înainte de a-l judeca. Cele mai delicate calități ale firii noastre, asemenea pufului de pe fructe, pot fi păstrate numai printr-o îngrijire foarte atentă. Cu toate

astea, nu ne comportăm față de noi înșine sau unul față de altul cu atâta gingășie.

Câțiva dintre voi – o știm cu toții – sunteți săraci, găsiți viața foarte grea, vă sufocați uneori, ca să spunem așa, căutându-vă suflul. Nu am nicio îndoială că unii dintre voi, cei care citiți această carte, nu puteți plăti, de fapt, pentru toate mesele pe care le-ați mâncat sau pentru hainele și pantofii care se uzează cu repeziciune, dacă nu s-au și stricat deja, și ați ajuns la această pagină irosind timp împrumutat sau furat, păgubindu-vă creditorii cu o oră. Este foarte evident ce vieți meschine și netrebnice duceți mulți dintre voi, căci privirea mi-a fost ascuțită de experiență; mereu pe muchie de cuțit, încercând să intrați în afaceri și încercând să ieșiți din datorii, o mlaștină foarte veche numită de latini *aes alienum*, alama altuia, fiindcă unele monede ale lor erau făcute din alamă; în continuare trăind și murind și fiind îngropați de această alamă a altuia; mereu promițând să plătiți, promițând să plătiți mâine și murind falși astăzi; căutând să intrați în grațiile norocului, să obțineți clientelă prin orice mijloace, în afară de cele care duc la închisoare; mințind, lingușind, votând, chircindu-vă într-un ghem de politețe sau dilatăndu-vă într-o atmosferă de generozitate rară și vapoasă, ca să vă puteți convinge vecinul să vă permită a vă ocupa de pantofii, sau pălăria, sau haina, sau trăsura lui, sau să-i aduceți alimentele; îmbolnăvindu-vă ca să puneți ceva deoparte pentru zile negre, ceva care să fie dosit într-un scrin vechi, într-un ciorap, sub tencuială sau, și mai sigur, într-o bancă din cărămidă; nu are importanță unde, nu contează cât de mult sau cât de puțin.

Mă întreb uneori cum de putem fi atât de... aproape că îmi vine să spun frivoli, încât să luăm parte la această formă grosolană, dar oarecum străină, de robie denumită Sclavia

VERSURI COMPLEMENTARE PRETENȚIILE SĂRĂCIEI

„Mult îndrăznești, sârmane păcătos,
Când îți prezinzi un loc pe firmament,
Fiindcă umila ta cocioabă-adăpostește
Vreo prețioasă calitate neștiută
Sub blândul soare sau lângă pâraie
Cu rădăcini și ierburi multe; unde dreapta-ți,
Rupând din minte pasiuni umane
Pe care ramuri înfloresc virtuți,
Degenerează firea, simțul amorțește
Și ca o Gorgonă preface omu-n piatră,
Nu-ți cerem compania plicticoasă
A cumpătării tale-n sărăcie,
Sau nefireasca ta absurditate
Ce nu cunoaște bucurie sau necaz;
Nici falsa și forțata îndrăzneală
Pasivă-n fața celor vrednici.
Astă seminție Abjectă, josnică în mediocritatea-i
Te va sluji servil; dar apărăm
Numai virtuți care admit excese,
Fapte-ndrăznețe, regală măreție,
Mărinimie, prudentă conștiință
Ce nu cunoaște margini, și virtutea
Eroică, de antici nenumită,
Ci dovedită de modele ca Hercule,
Ahile și Tezeu; în cocină te-ntoarce
Și de-ai să vezi iluminata sferă,
Acele merite înceară să descoperi.”

T. CAREW

UNDE TRĂIAM ȘI PENTRU CE TRĂIAM

Într-o anumită perioadă a vieții suntem obișnuiți să ne gândim la orice teren ca la un loc posibil pentru casă. Am cercetat astfel pământul în toate părțile, pe o rază de 20 de kilometri de locul unde stau. În imaginație am cumpărat pe rând toate fermele, căci toate erau de vânzare și le știam prețul. Am trecut prin toate gospodăriile țăranilor, le-am gustat merele sălbatice, am discutat cu ei despre agricultură, le-am cumpărat în gând ferma la prețul fiecăruia, indiferent de preț, ipotecându-i-o, ba chiar i-am pus un preț mai mare, – am luat totul, în afară de un act pe ea – i-am luat vorba drept act, căci tare mult îmi place să vorbesc, – am cultivat-o, și pe el l-am cultivat într-o oarecare măsură, sunt sigur, și m-am retras după ce m-am distrat îndeajuns, lăsându-l să se descurce mai departe. Această experiență m-a îndreptățit să fiu considerat de către prieteni un adevărat misit imobiliar. Oriunde mă așezam, acolo puteam trăi, iar împrejurimile porneau radial de la mine. Ce altceva este o casă dacă nu un *sedes*, un șezământ? – cu atât mai bun cu cât e un șezământ la țară. Am descoperit multe terenuri de casă, fără posibilitatea de a fi îmbunătățite cu una, cu două, pe care unii le-ar fi putut considera prea departe de sat, dar ochilor mei satul le părea prea departe de ele. Ei bine, puteam trăi acolo, îmi ziceam eu; și acolo am trăit, o viață de o oră, de o

vară și de o iarnă; am văzut cum puteam lăsa anii să alerge, cum puteam îmbrânci iarna afară ca să poftesc primăvara înăuntru. Viitorii locuitori ai acestor ținuturi, oriunde și-ar așeza casele, pot fi siguri că au fost anticipați. O după-amiază era de ajuns ca să transform pământul în livadă, lot de pădure și pășune și să hotărâsc ce stejari și pini falnici să cruț ca să se înalțe în fața ușii și cum poate fi văzut mai avantajos fiecare copac găunos; iar apoi îl lăsam să se întindă, părăginit poate, căci omul este bogat proporțional cu lucrurile pe care își poate permite să le lase în pace.

Imaginația m-a dus atât de departe încât mi s-au refuzat mai multe ferme – refuzul era tot ce-mi doream – dar nu m-am fript niciodată cu adevărata posesiune. Cel mai aproape de posesiune adevărată am fost când am cumpărat ferma Hollowell și începusem deja să-mi sortez semințele și adunam materialele din care să-mi fac roaba cu care să le car; dar înainte ca proprietarul să-mi dea actul pe ea, soția lui – orice om are o astfel de soție – s-a răzgândit și a vrut să păstreze, iar el mi-a oferit zece dolari ca să i-o las. Acum, ca să spun adevărul, nu aveam decât zece cenți în total și îmi era mai presus de orice aritmetică să pot spune dacă eu eram cel care avea zece cenți sau cel care avea ferma, sau zece dolari, sau toate la un loc. Cu toate acestea, l-am lasat să păstreze cei zece dolari și ferma, căci mersesem suficient de departe; sau mai degrabă, ca să fiu generos, i-am vândut ferma exact la prețul pe care i-l dădusem și i-am făcut zece dolari cadou, și tot îmi rămâneau cei zece cenți și semințele și materialele pentru roabă. Am descoperit astfel că fusem bogat fără să-mi prejudiciez deloc sărăcia. Dar am păstrat peisajul și de atunci, în fiecare an am cărat tot ce producea acesta fără roabă. Referitor la peisaje...

„Sunt monarhul a tot ce *cutreier*,
E un drept ce nimeni nu mi-l contestă.”*

Am văzut adesea poeți retrăgându-se, după ce s-au folosit de cea mai bună parte din fermă, în timp ce țăranul morocănos credea că a luat numai câteva mere salbatice. Căci proprietarul nu va ști mulți ani când anume i-a pus poetul ferma în versuri – cel mai admirabil gard invizibil – când a îngrădit-o, a mulș-o, a bătut-o și a luat toată smântâna, lăsându-i țăranului doar lapte smântânit.

Pentru mine, adevăratele atracții ale fermei Hollowell erau: izolarea completă, fiind la vreo trei kilometri de sat, la un kilometru de cel mai apropiat vecin și despărțită de șosea de un câmp întins; faptul că se mărginea cu râul care, spunea proprietarul, prin ceața lui o ferea de înghețuri primăvara, deși asta nu însemna nimic pentru mine; culoarea cenușie și starea dărăpănată a casei și a grajdului și gardurile stricate, care lăseau o asemenea distanță între mine și ultimul ocupant; merii scorburoși și acoperiți cu licheni, roși de iepuri, arătându-mi ce fel de vecini urma să am; dar mai întâi de toate, amintirile pe care le aveam despre ea din timpuriile mele călătorii în sus pe râu, când casa era ascunsă în spatele unei dumbrăvi dese de arțari roșii, prin care auzeam câinele lătrând. M-am grăbit s-o cumpăr înainte ca proprietarul să termine de scos niște pietre, de tăiat merii găunoși și de smuls niște mesteceni tineri care răsăriseră pe pajiște sau, pe scurt, înainte de a mai face alte îmbunătățiri. Ca să mă bucur de toate aceste avantaje, eram gata să o prelau; să ridic, asemenea lui Atlas, pământul pe umeri – n-am

*Versuri din poemul *The Solitude of Alexander Selkirk* (*Singurătatea lui Alexander Selkirk*), aparținând poetului englez William Comper (1731–1800). (n. red)